

Minden pénzt megér az „Aradi Közlöny” karácsonyi számára feladott hirdetés!

Stern képviselő benyújtani interpellációját az antiszemita zavarások ügyében a közoktatásügyi miniszterhez. Anghelescu közoktatásügyi miniszter ma kijelentette, hogy ő is kimerítő választ fog adni ebben az ügyben. A tüntetések okával és tényeivel foglalkozó két beszédet illetékes körök nagy érdeklődéssel várják. (Rador.)

Bucuresti. A kamara hétfőn kezdi meg a felirati javaslat vitáját. Szó van a felirati javaslatban a koronázás tényéről, a hadseregéről, az alkotmányreform megvalósításáról, a tisztviselők helyzetének javításáról, a közigazgatás decentralizálásáról, végül arról, hogy a földosztás ügye ennek a kormánynak és ennek a parlamentnek most már becsületbeli ügye, amelyet a korona is szentesít. Általában a felirati javaslat követi a trónbeszéd gondolatmenetét. (Rador.)

Bucuresti. A kormányára öszszebivta az egyetemek rektorait, hogy megbeszélje velük az antiszemita tüntetések ellen szükséges intézkedéseket. A közoktatásügyi miniszter felhívást intézett az egyetemek tanári karaihoz, amelyben kéri őket, tegyenek meg minden lehetőt az antiszemita heccok megfékezésére. A bucuresti egyetem rektora már meg is tiltotta az összes diákgyűléseket és szigorú büntetést helyezett kilátásba a rendelet ellen vétőknek. A fővárosi diákok szervezete komünikét küldött a lapokhoz, amelyben helytelenítik a történet excesszusokat és ezekért az idegen elemeket teszik felelőssé. (Rador.)

el nekünk, hogy az idegenek menekülése nagy változásokat idézett elő a bécsi nők erkölcsi életében. Bécsben közel százezerre teszik a titkos prostituáltak számát, de a rendőrség csak nevelésesen kevés, mindössze másfél ezer nőt tart nyilván. A titkos prostituáltak nagy része kivándorolt Berlinbe, hogy a nagy hullafosztogatásban egy-két morzsát magának biztosítson. Az ilyen utazás azonban sok pénzbe kerül s a szükséges üzemi tőkét csak a hivatásos, rutinizott nők tudták előteremteni. A legnagyobb kontingense a titkos kénőknek: irodai leányok, gyári munkásnők, hivatalnokasszonyok, háztartási nők — ezek most mind viszszertertek a családi életbe, az irodába, a munkahelyre. Seipel prelátus szanalási akciója nem csak az osztrák koronát mentette meg, hanem a bécsi anyákat is visszaadta a bécsi gyerekeknek, a bécsi lányokat a bécsi családoknak. A pusztítás így is megsemmisítő volt. A hosszú esztendőknön át tartó harcban, amíg az idegen pénzek harcoltak az osztrák korona ellen, győzött az osztrák korona. De a küzdelemben elpusztultak az értékek. Elpusztultak a gyárak, az üzletek, a vállalatok. És elvesztett a bécsi asszonyok és a bécsi lányok kedves vidámsága is.

tosított előnyökből, mert ezek építhetnek maguknak. Ezután Botez a szenátus zárt ülésében felolvastatta a trónbeszédre adandó választ. Az

József főherceg háborus naplója.

— Felolvasást tartott a budapesti tiszti kaszinóban. —

Budapest. Az országos Tiszti Kaszinó hatalmas díszterme megtelt tegnap este ragyogó arcú szép asszonyokkal, daliás és dúsan dekorált katonatisztekkel és ez utóbbiak között főképpen piros stráfos nadrágos generálisokat láttunk. A díszes közönség József főherceg tiszteletére gyűlt egybe, aki néhány lapot olvasott fel háborus naplójából. Pontosan hat órákor ült a főherceg a felolvasóasztalhoz; előtte az írásai, az órája, egy tőveg viz, amelyből két pohárnyit is elfogyasztott a szünet nélküli előadáson — s az első sorban ott ült a kormányzó a feleségével, mellette Augustia főhercegnő, azután a főhercegi pár gyermekei: Zsófia, József Ferenc és Albrecht. A kormányt gróf Klebelsberg Kunó, Belitska Sándor és Daruváry miniszterek képviselték. A közélet igen sok régi jelesének áhitatos figyelme közben kezdte meg József főherceg előadását.

Sabácznál, kezdte felolvasását a főherceg, 1914-ben, amikor a pokoli gránáttűz, a jól ismert „kis fehér felhők” a félelmetes szurony rohamok verejtékes véres magyar diadalokat teremtettek. Napokig tartó rémes harcok után, öfelsege születése napján — mondotta — vacsorám ugyanaz volt, mint derék hü bakaimé — egy nagy semmi... De azért a kedvünk egy percre sem lohadt. Azután Dukláról szólt, ahol az orosz óriás elvert és Gorlice csak befejezése volt a hatalmas csatának. A hős negyvenhatosok és kilencesek úgy harcoltak, mint az oroszok és az oroszok itt tizezrével adták meg magukat... Háromszáz debreceni fiú — harminckilencesek — tisztek nélkül, mert azok mind el estek — megfutamított egy egész orosz ezredet. Azután elmondta, hogy a bécsi népfelkelők hogy jaggattak, egyre azt hajtogatván: mer szan oersprängt... ámde ahogy magyar gyerekeket állítottak be közéjük, egyszerre megjött a bátorságuk.

Aztán a kitünő Nagy Pál tábornokról, szegény Spies ezredesről, Vorojevicsről, majd a karinthiai harctér borzalmait festette a főherceg. Elmondta, hogy a negyvenhatos szegediek háromszor vették vissza az olaszoktól a Freikofen magaslatot, meg hogy „az én szeretett hős magyar csapataim” a Karszton, majd „győztes egri vitézeim” a Doberdón csodákat műveltek.

ülés ezzel véget ért. (Rador.)

Bucuresti. A kamara holnapi ülése elé mindenki nagy érdeklődéssel tekint. Ekkor fogja dr.

— Egy izben tíz emberem — mondotta a főherceg — átkarolta az ellenség balszárnyát és döntő ütközetet teremtett a javunkra. Szabó Lajos káplár és Horváth Károly hadnagy vezették őket: előbbi aranyvitézségi, utóbbi a Lipót-rendet kapta meg.

Hallottunk újra szörnyű hullahegyekről, iszonyatos pergőtűzekről, a Monte san Micheléről, ahol a „pergőtűz volt a mindennapi kenyertűz”. És hallottuk, hogy a kilencedik Isonzó csatában egy Villányi Miklós nevű tartalékos hadnagy maga tüzelt ágyúval az olaszokra és végül néhányad magával revolverrel a kezében tört utat magának. Végül rahói enlékelt olvasta fel a főherceg.

Az előadást mindvégig magabiztosan érdekes vetített képekkel kísérte a főherceg és ezeken a

A megbukott vagyonsváltás.

A svájci népszavazás eredménye.

Genf. Egész Svájc népe az urnák elé járult, hogy szavazzon szociálista indítvány felett, vajjon behozzák-e Svájcban az erősebb progresszív vagyondézmát, amely a legalacsonyabb vagyonsváltást 10 ezer frankban jelöli meg s ezt is váltságnak veti alá. A szociálisták eredeti indítványa úgy szólt, hogy még az ennél kisebb vagyont is meg kell adóztatni, de ettől utóbb elállottak. A svájci huszonkét kanton közül egyetlenegy sem fogadta el a vagyondézmát. Előre látható volt, hogy a vidéki kantonok, amelyekben nincsenek nagyobb iparvárosok, túlnyomó többséggel fogják elvetni a vagyonsváltást, de nagy meglepetésként hatott, hogy a nagyobb városi kantonok, melyekben a többség szociálista, szintén ellene foglaltak állást. Összesen 840.600 szavazatot adtak le s ebből csak 110 ezer volt az igen, tehát hosszú időre nem lehet szó Svájcban vagyonsváltásról.

St. Gallen népe 56.004 szavazattal vetette el az indítványt és csak 6274 volt az igen szavazat. Aargau 45.624 nem és 9118 igen. Tessin: 20.427 nem, 4926 igen, Basél 19.811 nem és 7534 igen. — Különösen figyelemreméltó az erősen iparúzó, tehát szociálista többségű Schaffhausen kanton szavazása: 8818 nem, 2011 igen. A városi kantonok közül Zürich lakossága 10.026 nem és 9847 igen szavazattal vetette el az indítványt 7500 igennel szemben és a

képeken láttunk hadállásokat pontos kiépítésben, majd ugyanazokat azután, hogy az ellenség pzdorjává lötte őket. Láttuk a Doberdó rémségeit a Kárpátok hegyormain küzködő vezéreinket, végül egy pompás mozgóképet, amit Schrüttner német százados készített a kárpáti harcokról, amikor a székesfehérvári hatvankilencesek József főherceg vezetése alatt felvonultak, rajvonalba fejlődtek, egyre tüzeltek és végül rohammal verték vissza az oroszokat. Míg az országnak ilyen fia vannak — fejezte be előadását a főherceg — ez az ország nagy, erős és boldog lesz. Csak fogjunk össze hazafiaságban, úgy, mint ahogy összetartottunk a háborúban.

Az előadás végeztével hangos tapsorkán csapott ki a hallgatóságból és a főherceg valamint családja annak minden tagja szeretettel reméltó kedvességgel elegyedett a hallgatóság közé. Itt is, ott is megpillantott a főherceg egy-egy törzstisztet, akivel együtt harcolt és akéhez odament és a viszontlátás boldog örömeivel rázta meg a kezét.

berni kantonban 15.000 szavazatot esett az indítvány ellen és csak 6 ezer mellette.

A népszavazást hetek óta Svájcban egészen szokatlannul szenvedélyes agitáció előzte meg és ez az eredmény annál figyelemreméltóbb, mert csak néhány héttel ezelőtt, mikor Svájc népe az ugynevezett lex Eberlin fölött volt hivatva dönten, amely a szociálisták ellen irányult és a forradalmi törekvéseket akarta letörni, a népakarat túlnyomó többséggel vetette el azt. Így tehát nem lehet úgy magyarázni a népszavazás kimenetelét, mintha az a svájci népreakciós hajlamainak volna bizonyossága. Azért is jellegzetes a népszavazás, mert még soha sem volt rá eset Svájcban, hogy a 22 kanton közül egyetlenegy sem adott többséget egy indítványnak.

A bulgáriai zavargások. (A román kormány ellenintézkedéseivel.)

Bucuresti. A román kormány figyelemmel kíséri a bolgár zavargásokat és mindenre el van készítve, hogy határainak békéjét megóvja a Bulgáriában dúló anomáliáktól. Küsztenzszulben heves összetűzések voltak a felkelők és a paraszt pártiak között. A bolgár kormány kihirdette az ostromállapotot.

Szófia. A bolgár belügyminiszter kijelentette a szobranje gyűlésén, hogy a küsztenzszul lázadásnak a régi pártok az okai, akik minden áron hatalomra akarnak ismét jutni és hogy céljukat elérhessék, semmi áldozattól sem riadnak vissza. A bolgár kormány hivatalos jelentése szerint ezeknek a zavargásoknak elfojtása után a rend teljesen helyreállott. (Rador.)

Az Aradi Közlöny karácsonyi száma szenzációs tartalommal jelenik meg!

Hogy áll a leu?

December 7-én fizettek 100 lelért:

Párisban 8.80 frankot
Zürichben 3.30 frankot,
Budapesten 1550 koronát,
Newyorkban 64 centet
Belgrádban 48.— dinárt
Berlinben 5050 márkát
Bécsben 4400 koronát
Brüsszelben 9.75 frankot
Londonban 1 font 730 lel

Küry Klárát elítélték szerzői jogbitorlásért. (Az amerikai vendégjátékok epilógusa).

Budapest. Az utóbbi időben az írók, de különösen a drámatírók részéről igen sok panasz érkezett a Színeped Szervezők Egyesületéhez, mert szerzői jogukat figyelmen kívül hagyták. Megtörtént például hogy *Hetta* Jenő több könyvét lefordították spanyol nyelvre anélkül, hogy írói tiszteletdíjat kapott volna. Az pedig szinte napirenden volt, hogy magyar szerzők darabjait részint külföldön, részint elcsatolt területen játszották és *tantiémet nem fizettek*. A színészek rendszerint az impresszárióval védekeztek, aki az előadás jogát a szerzőtől — a saját állítása szerint — megszerezte. Az anyagi felelősséget minden esetben áthárították az impresszárióra. A szerzők végre megunták, hogy a színészek külföldi és vidéki vendégszerepléseiken igen tekintélyes valutáris összegeket szereznek magyar írók darabjaival — viszont egy fillért sem fizetnek. Elhatározták, hogy minden egyes esetben pert indítanak.

Az első ilyen pert *Zilahi* Lajos indította *Küry* Klára ellen, mert egyik darabját Amerikában eljátszotta, tantiémet viszont nem volt hajlandó fizetni azzal az indoklással, hogy Amerika és Magyarország között a szerzői jog akkor még nem volt tisztázva, de ez a kötelezettség különben is a vállalkozót terheli. A per lefolyását a Színeped Szervezők Egyesülete igen nagy figyelemmel kísérte, mert ennek a pernek elvi jelentőségű ítéletében nyilvánult meg a magyar bíróság álláspontja a szerzői jogbitorlás kérdésében. A *Zilahi*—*Küry*-perben a budapesti törvényszék most hozta meg ítéletét és *megállapította a jogbitorlás tényét*. Kötelezte *Küry* Klárát, hogy *Zilahi* Lajosnak az előadott egyfelvonásos darab tantiémje fejtében minden egyes előadás után kétezernégyszáz koronát fizessen.

Ez az ítélet egyúttal azt a nagy pert is eldöntötte, amely már régóta folyik az írók és színészek között: eljátszhatja-e valamely színész bárhol a szerző darabját anélkül, hogy megszerezte volna az előadás jogát? — A *Zilahi*—*Küry*-perben hozott ítélet erre a

kérdésre határozottan nemmel felel és ennek a pernek eredménye igen nagy meggondolásra fogja inteni azokat a színészeket, akik magyar szerzők munkáival mennek vendégszereplni, anélkül,

Az első kiadatási eljárás. (Elfogták a sánta forradalmárt.)

A kommun legvadabb tombolásának idejében tanulta *Patócs* János szobó nevét megismerni Nagyvárad. A féllábu kis szabómester, aki mankóval segítette fel magát a szónoki emelvényül szolgáló asztalok tetejére, egyik leghangosabb, legdemagógabb alakja volt a forradalmi Nagyváradnak. Mint politikai megbízott, élénk szerepet játszott és különösen a propaganda-bizottság vette nagy hasznát. Az apró szabóban kivételes szónoki tehetség lakozott, amit igyekezett is minél jobban érvényesíteni a „Be a vörösbe” és más hasonló felhívások, jelszavak megvalósításának érdekében. A kommun bukása után autón menekült a levitézlett diktátor. Milyen vi-selt dolgai voltak Nagyváradról való elszármazása után, nem tudható bizonyosan. Ez év elején már a nagyváradai ügyészség foglya volt *Patócs* János a hová a katonai hatóságok utalták. Három hónapi vizsgálati fogság után szabadlábra helyezték, mert nem tudták érintkezést találni magyar hatóságokkal, pedig az üldözhető cselekményeket Magyarországon követte el. Néhány nappal ezelőtt újból aktuálisá vált *Patócs* ügye. A külügyminisztériumok útján kereste meg ugyanis a szolnoki ügyészség a román hatóságokat *Patócs*

hogy eleget tettek volna annak az eddig is kétségtelenül világos jogi elvnek, — amelyet most egy bírói ítélet is leszögezett: színpadi előadásoknál a szerzőnek is anyagi ellenszolgáltatás jár munkájáért.

kiadatása miatt. Politikai menekülteket tudvalevőleg nem adnak ki, de *Patócsot* közönséges gyilkossággal vádolják, amelyet Szolnokon követett el, azonkívül egy *Berettyóújfaluban* végrehajtott rablás is nehezedik reá. Elsősorban a nagyváradai ügyészséget kéresték meg és kérték *Patócs* letartóztatását. A külügyminisztérium megkeresés szenzáció erejével hat, mert ez volt az első összekötő lépés az országhatárok eltolódása óta román és magyar bűnügyi hatóságok között.

Remélhetőleg ez az első közeledés rövidesen rendszerré válik olyan esetekben, mikor azt a két állam közbiztonságának érdeke megkívánja. Most ugyanis az a helyzet, hogy ha valaki bűncselekményt követ el, és átszökik a határon, egyelőre legalább megmenekül a büntető igazságszolgáltatás elől, mert a büntető hatóságok nem állanak összeköttetésben egymással. *Patócs* nem tartózkodott Nagyváradon és az ügyészség éppen ezért köröző levelet adott ki ellene. Tegnap azután a bucaresti rendőrség letartóztatta *Patócsot* és táviratilag kérte a nagyváradai ügyészséget, hogy a rávonatközeli iratokat küldje Bucarestbe. A kiadatás iránti eljárás még folyamatban van.

BUDAPESTI LEVEL.

(Ezreket keresnek a budapesti kávéházi koldusok).

Az utolsó hét esztendőben megdöbbentően elszaporodott a koldusok száma. Nemcsak a sarkok és a templomok tájékát lepik el a kéregetők, hanem esténként sorra járják Budapest valamennyi mulatóját, kávéházát és vendéglőjét. A rendőri statisztikusok számítása szerint megtörtént, hogy csak egyetlen este 45—50 koldus látogatja meg egy-egy kávéház közönségét, természetesen olyanok, akiknek koldulási engedélyük nincsen. Ezek az amatőr-kéregetők olyan nagyszerű keresetforrással jutottak a koldulással, egyesek sok ezer koronát koldultak össze, hogy hiába fenyegetik őket eltoncolással és egyéb rendőri intézkedésekkel, a kéregetésről őket le szoktatni nem sikerült.

A főkapitány a hozzáérkezett jelentésekből főképp azt állapította meg, hogy a kéregetők háromnegyedrésze fiatalok, 10—13 éves gyerekek, akik egész éjszakákat csatagolnak végig. Ezek per

sze iskolakerülőkké lesznek és a koldulás mindenképpen súlyos befolyással van további életükre. — A rendőrség a tömeges koldulást most vissza akarja szorítani azok közé a keretek közé, amelyek a békében indokolt esetben engedélyhez kötötték a koldulás lehetőségét. Elsősorban a gyermekeket akarják kiszabadítani a züllesztő kéregetésből és a mai napon a főkapitányság napiparancsával a főkapitány szigorú és erélyes utasítást adott ki a fiatalok kérégetésének megakadályozására. — Majd rendelkezik a főkapitány arról, hogy az előállítás feltűnés és minden botrány nélkül történjék, mert a gyakorlat is mutatja, hogy mikor egy-egy rendőr megakart akadályozni valamely gyermeket a koldulásban, a közönség rendszerint a gyermeket vette pártfogásába és botrányok közben valószínűleg megakadályozták a rendőrt, hogy az engedély nélkül kéregetőt előállíthassa. Ezért ismételtén figyelmezteti a főkapitány a rendőrszemélyzetet, hogy az előállítás minél kevesebb feltűnéssel történjék meg.

Egy jegyző tragédiája.

(Hirtelen halt az utcán. — Kifosztották a holttestét.)

Tragikus körülmények között halt meg ma délután *Zachariás* Béla volt zárandi jegyző. A szerencsétlen ember a Str. Horia (Széchenyi-utcán) sétálva, hirtelen rosszul lett. Bevánszorgott egy kapu alá és néhány percnyi szenvedés után meghalt. Csakhamar nagy csődület vette körül *Zachariás* Béla holttestét. Többen orvosért futottak és telefonáltak a mentőkért. A nagy zürzavarban valaki kilopta a halott ember zsebéből az aranyórát láncsal együtt.

A helyszínre dr. *Kronstein* Vilmos és dr. *Memetea* Demeter a poliklinika igazgató főorvosai érkeztek meg. Mindketten már csak a beállott halált konstataáltak. *Zachariás* Béla holttestét a vármegyei közoktatószállítók szállították. Az orvosi vizsgálat szerint a szerencsétlen ember szívizommal és ölte meg. A rendőrségnek tudomására jutott a holttest kifosztása és a tolvaj kézrekerítésére a legerélyesebb nyomozás indult meg.

Gárdonyi mint ujságíró.

Egy uriaszony a nemrég elhunyt *Gárdonyi* Gézával kapcsolatban érdekes és eddig ismeretlen anekdotát újított fel. Az urinő a zempléni megyei Tállya községből való. Ez az a hely, ahová a szomszédos Monok községben született *Kossuth* Ferencet evangélikus templom hiánya miatt keresztelni vitték. *Kossuth* Lajos születésnapjának századik évfordulóját 1902. szeptember 19-én nagy ünnepek között ülte meg a magyar nemzet. A kis Tállya község ez alkalommal nagy ünnepek színhelye volt. A budapesti lapok lekiadók tudósítójukat az elhagyott zempléni faluba. A tudósítók között volt *Gárdonyi* Géza, ki egy másik pesti, *Gárdonyi* néveléssel fiatalabb ujságíróval az uriaszony családjánál kapott szállást. *Gárdonyi* egész nap lótt futott, míg a másik ujságíró kényelmesen otthonmaradt. Amikor azt kérdezték tőle, miért nem követi őregebb kollégáját példáját, hisz semmit sem fog látni az ünnepekről, unottan azt felelte ráér még. Este azután, az ünnepek lezajlása után, *Gárdonyi* holtfáraadt, de hatalmas anyaggal megrakodtan tért vissza szállására. Vacsora közben a háziak iránti udvariasságból apróra beszámolt az ünnepekről, majd lefeküdt azzal, hogy a tudósítást másnap küldi el lapjának. A fiatalabb ujságíró, aki feszülten figyelt *Gárdonyi* minden egyes szavára a vacsora után azonnal megirta mindazt, amit *Gárdonyi*tól hallott és letáviratozta lapjának. Így történt azután, hogy a kolleka tudósítása egy nappal előbb érkezett meg, mint *Gárdonyi*é, holott az egész nap otthon kényelmeskedett, *Gárdonyi* pedig halálra farrasztotta magát.

Százezrek olvassák az Aradi Közlöny karácsonyi számát, tehát a legjobb hirdetési organum.

Két moratórium-javaslat.

(Kábel Romániának és Törökországnak.)

Berlin. A német kormány új javaslatot készít a jóvátétel kérdésének megoldására. A javaslatot még a londoni konferencia előtt be fogják terjeszteni. A Temps szerint a francia kormány a londoni konferencián két javaslatot fog előterjeszteni. Az első szerint Németországnak moratóriumot adnának, de ebben az esetben a moratórium idejére a jóvátételi összeg nem szállítható le még akkor sem, ha a szövetségi adóságok új rendezése folytán Franciaország fizetési kötelezettségei csökkennének. A második javaslat szerint a németeknek moratóriumot csakis fontos zálogok ellenében adnának.

Paris. A „Petit Parisienne” lausannei tudósítója szerint a törökök és az oroszok azt kívánják, hogy képviselőket kapjanak a nemzetközi Duna-bizottságban. A kívánságot nem teljesítették, mert Oroszország Besszarabia elvesztésével megszünt dunai állam lenni. Törökország pedig a mai helyzetében nem tekinthető dunai állammak. A hajózási kérdésekkel foglalkozó albizottság a constanza—konstantinápolyi kábel, amelyet a németek engedték át az antantnak, Romániának és Törökországnak ítélte. A kábel használatára nézve a két államnak kell megegyezni. A törökök elfogadták az albizottság döntését.

Clémenceau az előszobában.

(Csikágóban nem is üdvözölték).

Georges Clémenceau, volt francia miniszterelnök, aki most Amerikát járja, lépten-nyomon kénytelen tapasztalni, hogy régi népszerűsége teljesen veszendőben van. Már newyorki felolvasásai iránt sem volt tulságos nagy a lelkesedés. Csikágóban azonban, mint Londonból jelentik, valóságos inzulzusok érték a hajdani dikátort, aki eddig csak hízelgéshez volt hozzászokva. A város polgármestere, Mr. Thompson kiment ugyan eléje a pályaudvarhoz, mert erre felsőbb helyről utasítást kapott, **de egyetlen szóval nem üdvözölte a híres vendéget.** Mikor Clémenceau megemelte előtte a címlinderét, a polgármester csak éppen biccentett a fejével. A városba hajtattván, a polgármester szót sem szólt a jobbján ülő államférfihez. Végre Clémenceau törte meg a kellemetlen csöndet:

— A maguk városában nem igen süti a nap! — jegyezte meg, hogy csak éppen mondjon valamit.

— Nem tehetek róla! — válaszolta fagyosan a polgármester.

— De talán szállíthatna ön egy kis napsugarat ide! — akarta tréfára terelni a dolgot a vendég.

A polgármester a szeme szögletéből Clémenceaura nézett, s aztán így szólt:

— Az én közönségem minde-

nért engem tesz felelőssé, kivéve a jó és rossz időt.

Pershing tábornok, aki szintén a gépkocsin ült, ezt a megjegyzést tette:

— Igaz, igaz a nap nem süt, de annál több holdvilágban gyönyörködhetik a város.

A nemzeti párt a parlamentben.

(Az alkotmányreform-javaslat módosítása.)

A belpolitikának szenzációja van: A nemzetipárt, amely oly szenvedélyes harcot folytatott eddig a kormány ellen és amely a közötte és a liberálisok között fennálló ellentét miatt nemhogy a parlamentbe nem ment be, hanem még a koronázásra sem ment el, egyre azt hangoztatta, hogy amíg a liberálisok lesznek a kormányon és amíg el nem söprik őket a hatalomról, szó sem lehet arról, hogy a parlamentben megjelenjék. — Most mégis úgy határozott a párt, hogy átlépi a parlament küszöbét. Eddigi magatartása meddőnek és eredménytelennek, sőt némelyek szerint éppen a nemzetipártra nézve igen veszedelmesnek bizonyult. Ezt hirdette a *Vitöröl*, a kormány lapja, a *Lupta*, a demokraták organuma és eleinte még a sajtó más szervei is. Alig történt meg a nemzeti párt és Take Jonescu pártjának, a demokraták pártjának a fuziója és a nemzetipárt magatartása már is megváltozott és bevonul a parlamentbe. Érdekesek ennek a fordulatnak az előzményei. Az új egyesült párt takista tagjai állandóan emellett voltak, hogy be kell menni a parlamentbe s ott is voltak az üléseken eddig is. Amikor a takisták a nemzetiekkel egyesültek, azt hangsúlyozták, hogy mert eddig is ott voltak a parlament ülésein, nem hagyhatják az országházat ott, tehát ha a párt, — már mint az új párt, harmoniáját meg akarják ővni, akkor az eddigi nemzetipártiaknak is be kell menniük a kamara üléseire. A parlamentbe való bevonulást a nemzeti pártiak bizonyos formákhoz és feltételekhez kötötték. Így többek között, mielőtt *Maniu* Gyula Bucurestibe érkezik, megszövegezik azt a nyilatkozatot, amellyel megindokolják magatartásuk megváltoztatását és elmondják bentmaradásuk feltételeit. A legfőbb feltétel erre az új alkotmány elkészítésének kérdése. Hangsúlyozzák, hogy a nemzeti párt nem azért megy be a parlament üléseire, hogy az alkotmányreformot vakon megszavazza, hanem követelje, hogy a kormány a tárgyalások megkezdése előtt a nemzeti párttal is tárgyalja meg a kérdést és hogy ezáltal az alkotmány létrehozatalában a nemzetipárt is közreműködjék. Ha ez nem történne meg a kormány magatartása miatt, akkor a nem-

Mikor a városházára érkeztek, a polgármester bement a szobájába, míg Clémenceau az előszobában maradt s ott kellett várakoznia a többi látogatók társaságában, míg a polgármester elvégezte a hivatalos dolgait, s kiüzent, hogy Mr. Clémenceau bemehet.

zetipárt ismét otthagyja a parlamentet és élet-halál harcot indít a kormány megbuktatására. Eddig így áll a parlamentbe való bevonulás kérdése és valószínű, hogy még a héten tetté változik a párt elhatározása. A határozat meghozatala előtt fényes bankett lesz a Bucurestibe érkezett *Maniu* Gyula tiszteletére és az ünnepléses párt egyesülést megpecsételik. A hozandó határozattal kapcsolatban ki fogják dolgozni a párt parlament magatartásának programját is. Ezzel a jövő fejlemények kulcsa a kormány kezébe került és az ő magatartásától függ, hogy békés parlamenti pártközi tárgyalásoknak nézünk-e elébe, vagy a felforgatásig menő parlamenten ki vívni küzdelmeknek?

Felmentett zsirhalmozó

(Érdekes tárgyalás az aradi törvényszéken.)

Az aradi törvényszék ellenőrző bizottsága ma délután *Popovici Sever* táblabíró elnökielte alatt tartott ülésén tárgyalta *Herz* Imre nagyváradi dísznócsir és szalonnanagykereskedő ügyét. Ezelőtt tíz nappal a *Strađa George Lazar* (Simonyi utca) 13. szám alatt a sziguranca és a rendőrség közgei 50 mázsa szalonnát és 400 kilogramm zsírt foglaltak le árufelhalmozás címén, amelyek *Herz* Imre tulajdonát képezték. A lefoglalással egyidejűleg megindították az eljárást *Herz* ellen. A mai tárgyaláson *Dobrovici* ügyész vádbeszédében szigorú büntetést kért, mert szerinte *Herz* az aradi piactól vonta el a nagymennyiségű zsírt és szalonnát, s ez a körülmény megnehezítette Arad vármegye elöljárójának. Ezzel szemben dr. *Simonka* György nagyváradi ügyvéd *Herz* egyik védője azt hangoztatta, hogy *Herz* nagykereskedő, aki ennek következtében nem is vádolható árufelhalmozással. *Herz* csak Nagyvárad és Biharmegye elöljárójának akarta megkönyviteni és azért akarta ezeket odaszállítani. Dr. *Lutai* Kornél, *Herz* másik védője azzal érvelt, hogy nem Konstantinápolyt sem azt, hogy *Herz* az árut el akarta volna tenni azért, hogy ezzel a piactól teljesen megfosssa egyidőre ettől a nagymennyiségű élelmiszertől, sem azt, hogy eldugta volna. A bizottság hosszas tanácskozás után *Herz*

felmentette a vád és következményei alól, mert az árufelhalmozással okozott spekuláció elkövetését nem látta bebizonyítottának. *Dobrovici* ügyész a felmentő ítélet ellen fellebbezett. Az ügyész fellebbezése folytán a lefoglalt szalonna és zsír a fellebbezés letárgyalásáig továbbra is zár alatt marad.

Lakás-botrány Budapesten.

(Tóth volt államtitkár kilakoltat egy festőművészt.)

Érdekes lakástyűfű botrányról ad jelentést budapesti tudósítónk, amelynek hullámai legközelebb már a magyar nemzetgyűlésen vödnek fel. A budapesti lakáshivatal elvette *Feiks* Alfréd festőművész Alkotmány-utcai 5 szobás lakását és azt *Tóth* János volt belügyminiszternek, a Földbirtokrendező Biróság elnökének és nejeinek, *Rácz* János kormányparti képviselőnek utalta ki. *Feiks* sógorával dr. *Hoffmann* Lajos ügyvéddel lakik együtt. *Bácskay* Albert dr. ügyvéd leányait vették feleségül, akivel együtt laktak 1916-ig. Ekkor *Bácskay* dr. meghalt és vejei nem iratták át saját nevükre a lakást. E mulasztás miatt történt a lakásrekvirálás. *Feiks* gróf *Apponyi* Alberthez ment panasza, aki kijelentette, hogy „ezek ázsiai állapotok” és levélben kérte *Tóth* János volt belügyminisztert, hogy álljon el a lakás igénylésétől. *Tóth* János elutasító választ adott és ezt azzal indokolta, hogy a kommun alatt őt is kidobta *Csernyi* a lakásból. Az ügyből nagy bonyodalom származik, mert Miss *Dorothy Thompson*, a *Philadelphian Public Ledger* Budapesten levő európai tudósítója kijelentette, hogyha *Feiks* lakását elveszik, azt az összes amerikai lapoknak megírja és ez kellemetlen színben tünteti majd fel a magyar jogrendet. *Drózy* Győző nemzetgyűlési képviselő interpellációt jegyzett be *Feiks* Alfréd festőművész lakásának elkommunizálása tárgyában. A lakáshivatali hálászat végrehajtását egyelőre felfüggesztették. Érdekes, hogy *Tóth* János volt belügyminiszter már egy hónap óta *Feiks* lakására címezett leveleit, sőt a nevét is odaállította, annyira biztos a dolgában.

— Elfogott ezüstcsempész. Ma délelőtt egy aradi asszonyt tartóztatott le *Comsa* Aurél az állambiztonsági hivatal helyettes főnöke *Smaiovits* Dóra nagybirtokos ezüstcsempészt akart Magyarországra átcsempészni. Az állomáson várta a Magyarország felé induló vonatot *Smaiovits* Dóra, aki ideges viselkedésével feltűnt a véletlenül ott tartózkodó helyettes főnöknek. — Igazolásra szolgáltatta fel. Az asszony elakart tűnni a várakozók tömegében, azonban *Comsa* Aurél letartóztatta. Megmotozása alkalmával ezüst két- és egy koronásokat találtak nála. A pénzt lefoglalták és *Smaiovits* Dóra ellen ezüstcsempészés büntette miatt megindult az eljárás.

7-EK TITKA

A legszenzációsabb amerikai kalandfilm bemutatója vasárnap az

APOLLO-ban

tését. A Bihar-Szilágyi azt igyekezett bizonyítani, hogy az előleget már régen befizette a nagyváradi Leszámitoló és Jelzálogbankhoz azzal, hogy azt utalják át az Astrának. A vaggongyár megbízottja ezzel szemben hangsúlyozta,

hogy az előleg visszafizetéséről a gyár mit sem tud. A bíróság most elrendelte a bizonyítás kiegészítését arra nézve, hogy a visszaadott és vissza még sem kapott előleg tulajdonképpen hol is rejtőzik.

Elfogott merénylő. (Beismerésben öv. Schönauer Károlyné rablótámadója.)

Az Aradi Közlöny egyik legutóbbi számában megírta, hogy az államrendőrség letartóztatta Jantó Ferenc többször büntetett veszedelmes gonosztevőt, akiről kiderült, hogy több betörést követett el az utóbbi időben is Aradon. Jantó Ferenc kihallgatása tegnap délután és ma délelőtt tartott. A keresztkérdések hatása alatt hat betörést vallott be.

Az a gyanu merült fel, hogy ő követte el október 5-én Schönauer né elleni rablótámadást. Az elfogott betörő azonban tagadott. Ma délelőtt Jantó Ferencet elkísérték özvegy Schönauer Károlyné lakására és ott szembesítették az idős asszonnyal. Schönauer né azonnal ráismert támadójára és izgatottan mondta:

— Ez volt a rabló.

Jantó Ferenc még ezután is tagadott. Amikor Schönauer né a rablás részleteit mondta Jantó szemébe, megtörtén jelentette ki, hogy vallani akar. Beismerte, hogy azt a rablótámadást ő követte el, amelyről egyedül az Aradi Közlöny számolt be annak idején. — Jantó Ferenc töredelmesen bevallotta, hogy október ötödikén délután fél tizenkettőkor bekopogtatózott özvegy Schönauer néhez, a ki kijött az udvarra és miután Jantó látta, hogy egyedül van az úriasszony, memragadta az idős úriasszony karját és bedobta a szobába. Azután utánaugrott és bezárta az ajtót. A szobában addig ült a magával tehetetlen asszonyt, a míg elveszítette eszméletét. Jantó összeszedte a szobában levő értékeket, magára vette az egyik alberió ruháját és távozni akart. — Azonban meghallotta özvegy Schönauer né nyögését, aki közben magához tért. A bestialis ember visszament Schönauer né szobájába és addig fojtogatta, amíg ismét elveszítette eszméletét. Azután Schönauer né cipőjéből kiszedte a zsinórt, azzal összekötözte az eszméletlen asszonyt, azután egy térlőronggyal betörtte a száját. Jantó Ferenc a rablómerénylet után elutazott Aradról és Clujon

(Kolozsváron), majd Temesváron folytatta működését. Az a gyanu, hogy Jantónak Aradon és Timisoarán is vannak büntársai. A rendőrség ebben az irányban folytatja a nyomozást.

Közgazdaság.

A valutapiac.

Aradi valutaárak. (December 7.) Dollár 162, márka 0.0250, szokol 5, dinár 2.25, francia frank 11.50, magyar korona 0.07. Kifizetések: Budapest 14.50, Bécs 440.—, Berlin 0.02, Prága 5.08.

Bucuresti zárlat. (December 7.) Páris 11.32, London 734.50, Newyork 161, Italia 8.01, Svájc 30.25, Prága 5.10, Bécs 0.0023, Berlin 0.02, Valuták: Márka 0.0218, léva 1.18, török lira 0.78, angol font 728, francia frank 11.40 svájci frank 30, drachma 2.65, dinár 2.35, dollár 160, Napoleon 570, osztrák korona 0.0026, magyar korona 0.0675, szokol 4.98, lengyel marka 0.0110.

Zürichi nyitás. (December 7.) Berlin 0.063750, Newyork 531.75, London 2428, Páris 37.25, Milano 26.45, Prága 16.80, Budapest 0.23, Zágráb 1.80, Varsó 0.03.—, Bécs 0.0075, bélyegzett 0.0076.

Zürichi zárlat. (December 7.) Berlin 0.0650, Amsterdam 212.25, Newyork 531.25, London 2645, Páris 36.80, Milano 26.45, Prága 16.30, Budapest 0.23, Zágráb 1.80, Bucuresti 3.30, Varsó 0.03, Bécs 0.0075, Osztrák bélyegzett korona 0.076

Budapesti devizaközpont jegyzései. (December 7.) Napoleon 8800, dinár 28.80, angol font 10.65, dollár 2350—2425, hollandi forint 930—945, márka 0.30—35, leu 14.50—15.50, lira 115—120, francia frank 163—169, szokol 74—78, lengyel marka 0.1325—1425, osztrák korona 0.035—36, svájci frank 440—445, jugoszláv korona 7.20—7.60.

Budapesti értékpapírtőzsdenyitás. (December 7.) Salgótarjáni 31.750 Rima 9700, Kőszén 66.500—69.000 Államvasut 2350, Cukoripar 119 ezer, Olaj 7.350, Ganz Danubius 625—610.000.

Budapesti értékpapírtőzsdézár lat. (December 7.) Magyar hitel 6.725, Osztrák hitel 1125, Salgótarjáni 33.500, Rima 9.975, Déli

vasut 5.925, Államvasut 24.000, Kohó 36.000, Atlantika 4.300, Ganz Danubius 625.000, Kőszén 72.500, Papír 3.000, Nacsi 1.440, Slavonia 3000, Országos fa 14.800 Földhitelbank 8.100, Viktoria 3000.

— A „Gazdák” Biztosító Intézet Rt., melynek székhelye Aradon van, f. hó 4-én tartotta igazgatósági ülését, melyen dr. Petru Gróza volt miniszter, a Fatermelők szövetsége, valamint a Gyárosok szövetségének elnökét választották meg elnökül, ki eddig is az igazgatóság tagja volt. A tárgysorozat beszámolt az eddigi üzletforgalomról, mely szerint az intézet régi díjjalományát ez évben négyszeresére emelte. Az intézet fokozatos fejlődése folytán Bucurestiben igazgatóságot állított fel. — Ugyancsak foglalkozva az állatbiztosítás közgazdasági nélkülözhetetlenségével, határozatot hozott egy testvér intézet megalapítására, mely az állatbiztosítás ágazata mellett, a szállítmány és viszontbiztosítás ágazataival is foglalkozik majd. Mint egyedül intézet ezen ágazatokban, az érdekelt körök, valamint a hatóságok és közgazdasági szakkörök legnagyobb érdeklődése és támogatása illeti a beindított alapítási munkálatokat. — Az igazgatóság tudomásul véve a felügyelő-bizottság jelentését, az eddigi eredményekkel teljesen megelégedve, a tisztviselői kar fizetését rendezte.

— Budapest külföldi kölcsöne. Budapest. A székesfőváros késő éjféli órákig tartó rendkívüli közgyűlésén a külföldi kölcsönök ügyében úgy határoztak, hogy a kormányt megkeresik a kölcsön rendezése ügyében. A magyar főváros megbízottai szombaton utaznak Párisba.

— A Nobel-békedíj. Berlin. Az 1923. év Nobel-békedíját Nansen Fritjovnak, az ismert svéd sarkkutatónak ítélik oda, aki a szovjet-oroszországi inséges vidékeket megmentő akciót is vezette a legutóbbi időkig.

A szerkesztésért:

KAROLY JOZSEF
felel.

Cezurat: Dr. ROMUL MAGER

TUNGSRAM

A LEGTARTÓSABB ÉGŐ TÖKÉLETES
LEGGAZDASÁGOSABB ÉGŐ VILÁGÍTÁSI

Zseb-Fali-Wecker-ÓRÁK

Tört aranyat legmagasabb napi áron veszünk.

Ekszerek, dísz tárgyak

legizlesebbek, legolcsóbbak

Grallert J. és Fianál

ARAD. 4771

A „BOGSZA”

növény és gyümölcsnedvből párolás útján előállított garantált természetes

11 KÖR.

Lloyd 948.

Legfinomabb páratlanul finom illatú Kölni vir Eau de Cologne 10—20—40 Lei. Illatszerek különböző kedves virág illatok 1 deka 10 Lei. Fagybalsam fagy daganatok azonnali megszüntetésére 10 Lei. Baby creme 8 Lei, Baby Neutral szappan 6 Lei. Baby hintőpor 4 és 6 Lei. Salmiak, pemete, senega, király-cukorka köhögés ellen 4—5 Lei. Hajdu tea köhögés ellen 6 Lei. Tyukszem collodium kipróbált biztos hatású tyukszem-irtó 15 Lei. Salétrom sonkák pácolására. 5859

Dr. Földes-gyógyszertár, Arad.

Olaszországban készült gyönyörű nagy

baba-butor, viaszbabával

együtt olson eladó. Cim: 12488

WALLINGER hirdetőjében.

AZ IGAZI UTAT!

Hamburg 6, Postafiók 12321

Dr. H. Soltan, betegkezelés

költségeket megtérít.

Használt ólom

megvételre kerestetik.

PYRAM

a mai kor legtökéletesebb cipőkrémje!

Figyelje meg tisztító hatását!

Kérjen kifejezetten „PYRAM”-ot.

LOSONCZY műtérás 48 óra alatt 1 évi jótállás mellett megjavítja óráját. Piata Avram Ianou (Szabadság-tér) 1. sz.

Karácsonyi szaloncukorka legfinomabb karácsonyfa diszek mint minden évben legnagyobb választékban, legolcsóbb árban kaphatók a „Csokoládé Király”-nál Csak Strada Metianu (Forrai-utca) 2. sz.

Malombenger rovátkolást és autogén forrasztást vállal.
Aradi Vasipari R.-T. vasöntőde- és gépgyára Arad.

Legolcsóbban vásárolhat karácsonyra 5948

brilliáns, gyémánt és arany-ékszert **WALDMANN**-nál, Piata Avram Ianou (Szabadság-tér) 14. sz.

Jóforgalmu

mészáros és hentesüzlet más vállalat miatt sürgősen eladó. Bővebbet: Wallinger-irodában. Str. Eminescu (Deák F.-u.) 10. 12487

Tóth György

építési vállalkozó 5574

Strada Marasesti No. 56.

Tervez, épít, átalakít. Kérjen költségvetést.

Komlous (Őszentanna)

köszében a piacéren levő magánháza, mely bármily üzletnek, vagy gyógyszerháznak alkalmas, elutazás miatt ELADÓ. 12485

Értekezni lehet ugyanott.

Gábor József

cukorka és csemegeüzlete Arad, Str. Brancovici (Lázár Vilmos-u.) 3.

Legfinomabb cukorkák és csemegeárak állandó nagy raktára. 12584

A felszámolás alatt álló

comlausei (őszentanna) szövetkezetnél egy ajtó

Wertheim-szekrény eladó.

A Wertheim-szekrény a Szövetkezet helyiségében megtekinthető.

Szénát, takarmányt vesz, elad 5944

mindenkori napiáron, prima szénát ajánl vaggontételekben, prompt, vagy későbbi szállításra lazán, vagy préselve **Deutsch Mór** takarmánykereskedő, Targu-Murás (Marosvásárhely) Szent György-utca 16. szám (főpostával szemben). Sürgőnycim: Takarmányiroda, Targu-Murás. Telefonsz. 85.

Aradi Hitelbank és Takarékpénztár RT.

Arad, Strada Alexandri (Salacz-utca) 6. 5088

Elfogad betéteket magas kamatozással. Arany és ékszertárgyakra zálogkölcsönt nyújt.

FÉRFI- FIU- ÉS GYERMEKRUHA TELEP.

Iskolaruhák, fű télikabátok, férfi-öltönyök, raglánok, télikabátok, szőrme és bekecsok, bőrkabátok, esőköpenyek nagy választékban. 2445

Bel- és külföldi gyapjuszövetek. Külön mérték után osztály.

SZÁNTÓ ÉS KOMLÓS. Piata Avram Ianou (Szabadság-tér, Színház-épület).

TALPAK,

BOROK, SZANDALOK nagyban előruktása.

Viszonteladóknek óriási árkedvezmény.

TAFROF SEBESTYEN-nél, vladuktal szemben

Veszek régi hamis fogakat és egész fogsorokat **Kun ékszerész.**

Fornérgyár és Keményfatermelő Részvénytársaság bizományi raktára Arad

Piata Plevnel (Arpád-tér) 2. Legolcsóbb és legjobb fornérbeszerzési forrás. Vásárolj állandóan: Jávor, hárs, kóris, cseresznye, gyertyán és diófarönköket.

gummisarkok és gummitalpak

olcsóbbak és tartósabbak, mint a bőrből készütek. Legjobb védő a nedvesség és hideg ellen. 12865

BRASSOVIA!

„Saxonia” Nr. 181.

Keksz, - Wafferli, - Mézeskalács, - Karlsbadi, - Ostya stb.

egy házból se hiányozzanak.

5880

Képvisező: Viktor Bartmes Arad, Str. Alexandru 3.

A nagyérdemű közönség szives tudomására hozzuk, hogy december 2-ától minden nap és vasárnap délelőtt

Vadászkürt

éttefemben

Kozák Dávid brassói elsőrendű zenekara hangversenyez. Tisztán kezelt hegyaljai fajborok, legjobb étkek, délelőtt zóna-reggelik, figyelmes és pontos kiszolgálás!

Szombat és vasárnap reggelig nyitva.

Kiváló tisztelettel: Szalpéter Fülöp és özv. Sebestyenné, a Pannónia étterem volt tulajdonosnője. 11778

Salon köszönet,

apritott tüzfát, faszenet és kokszot házhoz szállít: 13811

KNEFFEL szénüzlete

Bulv. Reg. Ferdinand (Boros E.-tér) 2.

Kereskedelmi irodában

márműködött, magyarul, németül és románul tudó munkatérő, továbbá egy magyarul és németül tudó gyorsírásban is jártas

gépirónő

azonnali belépésre

kerestetik

Cim a kiadóhivatalban. 5951

Kálmán Jenő

(Cégtulajdonosok: Kálmán és Kormos)

árulgyűnökség és bizományi üzlet.

Elvállalnak 12889

bel- és külföldi elsőrendű képviseleteket bármely országából.

ARAD, Str. Consistoriului (Batthyány-u) 32

Németh Sándor és Társa

saját gyártmányu csokoládé, bonbon és dessert áru gyári lerakatát tekintse meg. ARAD, báró Bohus-palota, Apolló mozi mellett.

Nikkelezéseket, bádogos munkákat, ugyszintén vizvezetéseket újat és javításokat legjutányosabban vállal

Kohn József, Arad,

Strada Consistoriului (Batthyány-utca) 32.

